

УДК 37.017.1

ЛАРИСА ПЕЧКА, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри здоров'я людини та фізичної культури, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Україна
ORCID ID 0000-0002-2591-6627

lara_ppr@ukr.net

ЛАРИСА ГЕРАСИМЕНКО, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології та філософії, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Україна
ORCID ID 0000-0003-3725-8681

gerasimenko24@gmail.com

ОЛЕГ СОЛОВЙОВ, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри здоров'я людини та фізичної культури, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Україна
ORCID ID 0000-0003-0560-3321

oleg@iws.com.ua

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

LARYSA PIECHKA, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Human Health and Physical Culture, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, Ukraine

LARYSA HERASYMENKO, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Pedagogy, Psychology and Philosophy Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, Ukraine

OLEG SOLOVIOV, Doctor of Psychology Sciences, Professor, Professor at the Department of Human Health and Physical Culture, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, Ukraine

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF PATRIOTIC EDUCATION OF STUDENTS IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

У статті окреслено теоретико-методичний аспект патріотичного виховання учнів Нової української школи. На основі аналізу наукових досліджень психолого-педагогічної теорії, нормативно-правових документів з даної проблематики автори запропонували інтерактивні форми і методи патріотичного виховання учнів НУШ у процесі виховної роботи.

Здійснено теоретико-методичний аналіз наукових досліджень та нормативно-правових документів патріотичного виховання учнів НУШ. Виокремлено важливі аспекти патріотичного виховання молоді. Визначено виховну діяльність, спрямовану на виховання у здобувачів освіти громадянського обо-

в'язку, почуття власної гідності, внутрішніх мотивів для саморозвитку, самостворення. Запропоновано інтерактивні форми і методи патріотичного виховання учнів. Основними методами для учнів молодшого шкільного віку є мінідискусії, метод проєктів; акції милосердя, ігрові методики, творчі завдання та роботи; старших класів – участь у флешмобах, соціальних акціях, конкурсах; застосування сучасних комунікаційних засобів і цифрових технологій; демократичний діалог, колективні творчі справи, кіномистецтво; ігри ситуаційно-рольові, імітаційні, військово-патріотичні.

Проведений аналіз наукових досліджень теоретико-методичного аспекту патріотичного виховання учнів Нової української школи свідчить, що для реалізації поставленої мети необхідно підібрати такі інтерактивні форми і

методи роботи, які спрямували б на формування у молодого покоління національної свідомості та любові до України.

Ключові слова: патріотичне виховання, НУШ, освітній процес, виховна робота, інноваційні форми і методи.

Summary. The article outlines the theoretical and methodological aspects of patriotic education of students in the New Ukrainian School (NUS). Based on the analysis of psychological and pedagogical research, as well as relevant regulatory and legal documents, the authors propose interactive forms and methods for implementing patriotic education in the educational process.

The study presents a theoretical and methodological analysis of scientific research and legal frameworks concerning patriotic education of students in NUS. It highlights essential

aspects of patriotic education among young people, identifying educational activities aimed at fostering civic responsibility, a sense of personal dignity, and intrinsic motivation for self-development and self-affirmation. Interactive forms and methods of patriotic education are proposed. For younger students, these include mini-discussions, project-based learning, acts of compassion, game-based approaches, and creative tasks. For senior students, methods include participation in flash mobs, social campaigns, competitions, the use of modern communication tools and digital technologies, democratic dialogue, collective creative projects, cinematography, situational role-playing, simulation-based learning, and military-patriotic games.

The analysis of theoretical and methodological studies on patriotic education in the New Ukrainian School demonstrates that achieving the stated objectives requires the application of interactive forms and methods aimed at nurturing national consciousness and love for Ukraine among the younger generation.

Key words: patriotic education, New Ukrainian School (NUS), educational process, extracurricular activities, innovative forms and methods.

Мета: визначити та проаналізувати наукові дослідження, основні нормативно-правові документи з патріотичного виховання, обґрунтувати сучасні форми і методи патріотичного виховання учнів в умовах НУШ; розкрити можливість патріотичного виховання особистості як формування духовного багатства людини.

Постановка проблеми в загальному викладі. В освітньому просторі України на сучасному етапі відбуваються кардинальні зміни, спричинені складними кризовими процесами в державі, умовами воєнного часу, коли існує загроза втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, питання патріотичного виховання підрастаючого покоління стає надзвичайно важливим. Відповідно до Концепції патріотичного виховання в системі освіти України, щоб сформувати громадянина-патріота, котрий здатен захищати неза-

лежність та цілісність своєї держави на основі національних і європейських цінностей, необхідно забезпечити комплексну, системну і цілеспрямовану діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування, громадських об'єднань та благодійних організацій, сім'ї, закладів освіти, інших суспільних інститутів. Патріотичне виховання має охопити всі сфери життєдіяльності учнів й бути неперервним, будувати виховну діяльність, створюючи шкільне середовище, умови міцного фундаменту для формування почуття гордості за свою Батьківщину, збереження і розвитку національної культури. Тому сьогодні головною метою педагогічних колективів закладів освіти є планомірна виховна діяльність, спрямована на формування патріотизму у здобувачів освіти - ціннісної основи нашого суспільства, громадянського обов'язку, почуття власної гідності, працелюбності, внутрішніх мотивів для саморозвитку (Лук'янчикова, 2022).

Аналіз досліджень і публікацій.

Досвід проведених наукових досліджень свідчить про ефективність упровадження різних методик до проблеми патріотичного виховання учнів на сучасному етапі. Завдання національно-патріотичного виховання представлені в законодавчих і концептуальних документах.

Концепція "Нова українська школа" базується на ідеї виховання особистості, патріота, інноватора (*Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи, 2016*). Н. Бібик у Пораднику для вчителя наголошує на вихованні пріоритетних рис ціннісного ставлення особистості до суспільства і держави – відповідальності і дієвості. Учні мають не тільки ідентифікувати себе з українським народом, але й прагнути жити в Україні, служити Вітчизні на шляху її демократичного відродження.

Концепція Нової української школи пропонує виховний компонент змісту компетентностей, визначених у Законі України "Про освіту" (2017). Закладені основні орієнтири компетентнісного виховання особистості можуть творчо наповнюватись конкретним змістом з урахуванням особливостей функціонування закладу освіти, вікових та індивідуальних можливостей

учнів, інших актуальних соціальних викликів (*Програма "Нова українська школа у поступі до цінностей", 2018*).

Основні пріоритети й завдання національно-патріотичного виховання підрастаючого покоління визначені в Законі України "Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності" (2022), Постанові про затвердження плану дій щодо Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020–2025 роки (2020), Національній стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в новій українській школі (2020), Державній цільовій соціальній програмі національно-патріотичного виховання на період до 2025 року (2021), Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України та заходах щодо її реалізації до 2025 року (2022). Актуальність тематики представлено в міжнародних документах: "Конвенції про права дитини", "Резолюції з прав людини", рекомендаціях ЮНЕСКО "Про виховання в душі миру".

Етнопедагогічна спадщина педагогів, діячів культури, письменників України Б. Грінченка, М. Драгоманова, М. Коцюбинського, Лесі Українки, І. Франка, Т. Шевченка має важливе значення для дослідження проблеми патріотичного виховання особистості. Провідною думкою наукових доробок є визначені найважливіші ознаки нації, до якої належить рідна мова, а з нею витворена культура, яка стає душею нації.

У своїх працях класики педагогічної науки, освітні діячі Г. Ващенко, О. Дорошевич, О. Духнович, К. Лебединцев, О. Музиченко, О. Огієнко, С. Русова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, Я. Чепіга виокремлювали дієві засоби національного виховання, української мови навчання; ідею виховання громадянина-патріота своєї Батьківщини. Успіх їх реалізації буде залежати від спільних дій влади, громадськості, школи і сім'ї.

Питання розвитку патріотичного виховання є предметом аналізу багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. У сучасній вітчизняній педагогічній науці різні аспекти патріотичного ви-

ховання розробляють І. Бех, С Гончаренко, К. Журба, Ю. Завалевський, В. Корж, О. Савченко, О. Сухомлинська, К. Чорна та інші. Протягом останніх років здійснено чимало досліджень, присвячених окремим аспектам національного виховання молоді. У роботах М. Боришевського, О. Докукіної, П. Ігнатенка, Ю. Руденка, Л. Страйгородської наголошено на вихованні національної самосвідомості, формуванні національно-культурної ідентичності у становленні громадянина-патріота України, котрий усвідомлює свою приналежність до українського народу, причетність до долі країни, її ролі у світовому співтоваристві.

І. Бех у монографії "Особистість на шляху до духовних цінностей" зазначає: "Патріотизм на даний час є нагальною потребою держави, якій необхідно, щоб, перш за все, учні загальноосвітніх навчальних закладів стали національно свідомими громадянами-патріотами, здатними забезпечити країні гідне місце в євроінтегровано-му світі (Бех, 2018).

Досить цікавими для нашої праці є погляди учених Т. Белан, Н. Бондаренко, О. Власенко, А. Денисенко, К. Журба, А. Корнейко, С. Косянчук.

Г. Шевчук зазначає, що патріотичне виховання важливе для зміцнення єдності та національної ідентичності, сприяє формуванню почуття належності до власної культури, мови, історії, традицій і національних цінностей, що в сучасних умовах надто актуально (Шевчук, 2023).

О. Діденко, С. Яланська виокремлюють важливі аспекти в патріотичному вихованні молоді: 1) формування системи ціннісних орієнтацій; 2) розвиток життєстійкості/психологічної стійкості; 3) формування відповідальності за власні дії (Діденко, Яланська, 2024).

І. Бех, К. Журба визначають національно-культурну ідентичність молоді, яка виявляється в суб'єктивному переживанні належності до українського народу, нації, свідомому прийнятті його моральних цінностей, що характеризується ототожненням і формуванням відповідної національної Я-концепції (Бех, Журба, 2018).

М. Зубалій, В. Івашковський, О. Остапенко, М. Тимчик, Б. Шаповалов, З. Діхтяренко (Зубалій, Івашковський,

2016), Білоцерківець (2014) визначають та обґрунтовують сутність і зміст військово-патріотичного виховання у процесі позакласної роботи; формування в учнівської молоді мотивації до військової служби під час позакласної роботи. Наукові дослідження М. Бака, В. Коржа присвячені фізичному й військово-патріотичному вихованні молоді; автори акцентують увагу на значенні фізичної підготовки як важливої складової допризовної і призовної молоді (Бака, Корж, 2004).

На сучасному етапі проблему національно-патріотичного виховання учнів в умовах воєнного стану досліджують Н. Безлюдна, Н. Бондаренко, О. Кіян, В. Косянчук, Л. Мельничук, Г. Шевчук та інші.

Питання національно-патріотичного виховання молодших школярів досліджували Т. Белан, Н. Васильківська, О. Дешко, Л. Мельничук, Н. Третяк, Савченко, М. Качур, К. Лісовська, В. Киричок, О. Сидоренко та інші.

Л. Кравченко звертає увагу на значну роль закладів освіти у вихованні справжнього патріота. Актуальним є відродження в українському суспільстві справжніх почуттів патріотизму як духовної, моральної та соціальної цінності (Кравченко, 2022).

О. Корнейко, А. Логвенюк зазначають, що національно-патріотичне виховання учнів в умовах Нової української школи дає можливість формувати у майбутніх громадян патріотичне мислення та свідомість, а також розвивати інтелект задля активної участі в навчально-пізнавальній діяльності, виробляти активну громадську позицію та реалізовувати її (Корнейко, Логвенюк, 2023).

Сучасна педагогічна філософія визначає теоретичну парадигму національно-патріотичного виховання: через триаду рис особистості "громадянин – патріот – гуманіст", яка акцентує на інтегрованому розвитку особистості; відповідальному ставленні до суспільства, активній любові до своєї Батьківщини, глибокій повазі до людської гідності незалежно від національності чи походження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Події, які сьогодні відбуваються на території нашої незалежної держави, загострили актуальне питан-

ня патріотичного виховання молоді, мета якого формування патріотизму, свідомих, відповідальних громадян Батьківщини. Одним з основних завдань педагогічних працівників закладів освіти є планомірна діяльність, спрямована на виховання у здобувачів освіти громадянського обов'язку, почуття власної гідності, внутрішніх мотивів для саморозвитку, самостворення. У Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 р. визначена мета національно-патріотичного виховання: "становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей українського народу, національної самобутності" (Концепція, 2020).

Патріотичне виховання учнів НУШ реалізується у процесі виховної, позаурочної, позакласної роботи органів учнівського самоврядування, взаємодії з батьками, позашкільної освіти, також у співпраці з державними установами, громадськими організаціями. Сучасні підходи, система діяльності спрямовують виховний процес і впливають на формування підростаючого покоління. Педагогічному колективу необхідно продумати принципи, методи, форми, засоби, які сприяли б зростанню патріотичної вихованості всіх груп учнів.

І. Бех зазначає, що поряд із загальнопедагогічними принципами сучасного процесу патріотичного виховання (цілеспрямованість, природовідповідність і культуровідповідність виховання, єдність свідомості й поведінки, цілісність виховання, національна спрямованість, гуманізація та технологізація патріотичного виховання, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, спільність зусиль школи, сім'ї та громадськості, превентивність патріотичного виховання) виокремлено специфічні принципи використання інформаційно-комунікаційних технологій: доступності дистанційних форм патріотичного вихо-

вання, зокрема технічних засобів і мережі Інтернет; модульності змісту патріотичного виховання на основі використання ІКТ, що передбачає розробку комплексу телекомунікаційних проєктів відповідно до критеріїв і показників сформованості патріотизму вихованців; пріоритетності педагогічного підходу у створенні патріотично спрямованого інформаційно-комунікаційного виховного простору (проєктування необхідно починати з розробки теоретичної концепції та створення організаційно-змістової моделі цього феномена); педагогічної доцільності застосування інформаційно-комунікаційних технологій у патріотичному вихованні (вимагає педагогічного оцінювання ефективності функціонування кожного компонента патріотично спрямованого інформаційно-комунікаційного виховного простору, пріоритетами якого мають бути не технологічні особливості, а зміст виховної взаємодії суб'єктів ІКВП); вільного вибору вихованцями змісту, засобів, способів (методів і форм) та видів патріотично спрямованої діяльності відповідно до здібностей, інтересів і потреб (дає змогу учням якнайкраще проявити свої патріотичні почуття, однак вимагає створення необхідних умов для самореалізації і самовдосконалення вихованців у колективних та індивідуальних формах патріотично спрямованої діяльності); мобільності виховання (інформаційні ресурси створюються на різних електронних носіях, що дає змогу урізноманітнювати, корегувати і доповнювати колективні й індивідуальні програми патріотичного виховання і самовиховання, а також оптимально здійснювати моніторинг зазначеного процесу) (Бех, 2018).

У сучасній школі поняття "метод виховання" – спосіб взаємопов'язаної діяльності вихователів і вихованців, сформованої на формування у вихованців поглядів, переконань, навичок і звичок поведінки (Ланно, 2022). Педагог повинен допомогти учневі стати активним співучасником суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що сприяє компетентнісному зростанню особистості та її підготовці до життя у європейському суспільстві.

Започаткування з березня 2022 року Указом Президента України за-

гальнонаціональної хвилини мовчання за загиблими є однією з важливих форм патріотичного виховання учнів. Це "вшанування пам'яті, громадянської відваги і самовідданості, сили духу, стійкості та героїчного подвигу воїнів, полеглих під час виконання бойових завдань із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України, мирних громадян, які загинули внаслідок збройної агресії російської федерації проти України" (Про загальнонаціональну хвилину мовчання, 2022).

Н. Безлюдна (2022) вважає доцільним запровадити адаптовану методику інтерв'ю для формування позитивного налаштування дитини (розроблену лабораторією соціальної педагогіки Інституту проблем виховання НАПН) з метою стабілізації емоційного стану молодших школярів під час війни. Ця методика може бути використана як педагогами, так і батьками. Питальник містить п'ять блоків питань: про дитину, емоції, життя та устрій світу, мрії та бажання, а також ті, що розвивають фантазію і творчість. Вільний формат проведення такого інтерв'ю дозволить ставити додаткові чи уточнювальні питання, які допоможуть більш конкретно з'ясувати емоційний стан дитини (Малиношевський, 2022).

Обов'язковим елементом бесід з учнями має бути обговорення поведінки під час повітряних тривог, правил безпеки в умовах війни; покроковий інструктаж щодо правил поведінки в інформаційному просторі.

В. Киричок у ході проведеного дослідження з патріотичного виховання молодших школярів відмічає дієві методи: розповідь учителя, бесіда, мінідискусії, інтерактивні технології (мозковий штурм, обговорення у групах), метод проєктів; ігрові методики (ігри-мандрівки, козацькі забави, історичні подорожі в часі, змагання тощо), творчі завдання та роботи учнів (вікторини, складання ребусів, кросвордів, конкурси малюнків, мініповідань, казок).

Л. Печка в науковій роботі звертає увагу на організацію й упровадження добродійної діяльності в закладах освіти. Так, молодші школярі можуть взяти участь у проєкті "Діти – дітям". Науковець наводить приклади проведеної роботи педагогами в закладах освіти

Кременчука. Із ініціативи дорослих, власної ініціативи діти долучались до різних видів роботи: проведення ярмарків, конкурсів по здачі макулатури; власними руками виготовляли різноманітні подарунки.

На виручені кошти діти-переселенці отримали канцелярські товари, солодощі, необхідні речі до дня святого Миколая з побажанням здоров'я, веселих свят. Не залишила байдужими акція "Милосердя", під час якої було зібрано пластикові кришечки для виготовлення протезів пораненим бійцям. Ще діти виготовляли теплі речі: рукавички, шкарпетки, які плели разом з батьками, щоб воїни не хворіли. Кришечки з медикаментами, подарунками, речами особистої гігієни передали волонтерам. Така спільна діяльність сприяє вихованню в учнів патріотичних почуттів (Печка, 2021).

Особливу увагу варто надати активізації суспільно корисної діяльності Л. Мельничук, Т. Пагута пропонують проведення виховних годин у форматі зустрічей (онлайн-зустрічей) з воїнами та їхніми рідними, з волонтерами, з постраждалими під час війни, з внутрішньо переміщеними особами. Проведення майстер-класів за участю волонтерів, дітей і батьків з виготовлення сувенірів для бійців ЗСУ, плетіння маскувальних сіток тощо, сприяють встановленню соціальних зв'язків, набуттю дітьми шанобливого й відповідального ставлення, формуванню соціально значущої ініціативності, прагнення пожертвувати в ім'я України вільним часом, здійснити альтруїстичний вчинок. Корисними є організація флешмобів, акцій на підтримку ЗСУ, виставок творчих робіт молодших школярів та їхніх батьків, мініконцертів для біженців та воїнів тощо, а також залучення до занять фізичною культурою, танцями, ігровою діяльністю. Важливо відновити давні українські військово-патріотичні ігри та розваги, що сприяють національно-патріотичному вихованню, виробленню у дітей українського світогляду, українського спектра цінностей, здатності приймати виклики і розв'язувати їх (Мельничук, Пагута, 2024).

З учнями старших класів доцільно проводити науково-практичні конференції, семінари, круглі столи; військово-

во-спортивні заходи; фестивалі-конкурси патріотичної пісні, прози, поезії та образотворчого мистецтва; відвідування музеїв бойової слави; зустрічі з воїнами-захисниками України та вшанування пам'яті загиблих героїв до Дня захисників і захисниць України, дня Гідності та Свободи, дня Збройних Сил України, дня Соборності України. Р. Тіміш пропонує впроваджувати інтерактивні форми роботи: ситуаційно-рольові та імітаційні ігри; соціально-проектну діяльність; інтелектуальні змагання й аукціони; соціально-психологічні тренінги; аналіз реальних соціально-політичних подій і конфліктів; застосування сучасних комунікаційних засобів і цифрових технологій; демократичний діалог і колективні творчі справи. Змістовим наповненням проектної діяльності можуть стати проекти: інформаційний "Україна – козацький край"; соціальний – "Зроби іграшку – підтримай воїна"; волонтерський – "Волонтер і сучасність" тощо.

Ефективності освітнього процесу сприятиме застосування інтерактивних підходів, зокрема: перегляд навчальних відеоматеріалів; проведення віртуальних екскурсій і виставок; створення учнями мотиваційних відеороликів; участь у флешмобах, соціальних акціях, конкурсах тощо (Тіміш, 2025).

Важливими напрямками військово-патріотичне виховання вважаємо реалізацію постанови Верховної Ради України "Про підтримку дитячо-юнацької військово-патріотичної гри "Сокіл" ("Джура)". Варто залучати учнів до флешмобів та акцій на підтримку ЗСУ; фізкультурно-оздоровчих, здоров'язбережувальних і спортивних заходів, проєктів, посиленої волонтерської роботи з метою відповідального ставлення до соціальних процесів, формування поваги до суспільства, розвитку ініціативності.

Т. Конівіцька зазначає, що для формування ідентичності молодого покоління кіномистецтво відіграє важливу роль, адже воно не лише розважає, але мотивує і дає натхнення для досягнення своїх цілей, впливає на світогляд, цінності та соціальні орієнтири молоді. Фільми не лише розважають, але й надихають на роздуми про власну ідентичність та місце у світі. Вони відображають культурні та історичні контек-

сти, які впливають на наше розуміння минулого і сучасності, сприяє збереженню культурної спадщини, передають культурні традиції, висвітлюють мовні питання та інші аспекти, які можуть бути втрачені з часом (Конівіцька, 2024).

Результативність патріотичного виховання учнів НУШ значною мірою залежить від правильно підібраних форм, методів. Через систематичну та цілеспрямовану діяльність педагогічний колектив виховує покоління, яке з повагою ставиться до історії та культури свого народу, володіє високими моральними якостями, готове до активної участі в житті суспільства. І лише організація суб'єкт-суб'єктної міжособистісної взаємодії в сучасній школі дає широкі можливості для компетентного росту особистості та її підготовки до життя у європейському суспільстві.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, проведений аналіз наукових вислідів теоретико-методичного аспекту патріотичного виховання учнів Нової української школи свідчить, що для реалізації поставленої мети необхідно підібрати такі форми і методи роботи, які спрямувались би на формування у молодого покоління національної свідомості та любові до України. Ефективність національно-патріотичного виховання, за визначенням Василя Сухомлинського, вимірюється тим, наскільки глибоко ідея Батьківщини проникає в духовний світ школяра періоду його становлення як людини і громадянина.

Наше дослідження не висчерпує всіх аспектів зазначеної проблематики. Перспективним вважаємо вивчення форм і методів активізації співпраці педагогічних колективів з органами учнівського та батьківського самоврядування щодо патріотичного виховання молоді; виховання духовності, формування моральної культури, толерантної поведінки, уміння жити у громадянському суспільстві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бака, М., Корж, В. (2004). Фізичне і військово-патріотичне виховання молоді: навчально-методичний посібник. Київ: Книга пам'яті України, 464.
- Батюк, Н. (2023). Патріотичне вихо-

вання як наскрізний вектор виховної роботи серед здобувачів освіти старшого дошкільного віку та НУШ. *Виховання громадянина-патріота в умовах реалізації завдань концепції "Нова українська школа"*. Кропивницький: КЗ "КОІППО імені Василя Сухомлинського".

Безлюдна, Н. (2022). Особливості національно-патріотичного виховання молодших школярів в умовах воєнного стану. *Збірник наукових праць "Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи"*, 2 (8).

Бех, І. (2018). Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія. Київ – Чернівці: Букрек, 320 с.

Діденко, О. Г., Яланська, С. П. (2024). Національно-патріотичне виховання молоді закладах освіти України: психологічний аспект. *Вчені записки ТНУ імені Вернадського*, 35 (74), 4.

Конівіцька, Т. (2024). Кіно як засіб формування ідентичності студента у закладах вищої освіти. *Трансформація ідентичності в умовах сучасного українського суспільства: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. Львів, 10–11 жовтня*.

Корнейко, А., Логвенюк, А. (2023). Національно-патріотичне виховання учнів в умовах Нової української школи. *Педагогічний опус*, 2.

Кравченко, Л. (2022). Національно-патріотичне виховання – пріоритетний напрям. *Професійна освіта*, 42.

Лаппо, В. В. (2023). Теорія і методика виховання: навчальний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 384.

Лук'янчикова, Д. (2022). Національно-патріотичне виховання учнівської молоді в умовах воєнного стану. *Професійна освіта*, 97, 41.

Малиношевський, Р. (2022). Діяльність Інституту проблем виховання НАПН в умовах воєнного стану. *Вісник НАПН України*, 4 (1).

Мельничук, Н., Пагута, Т. (2024). Напрями, методи та форми національно-патріотичного виховання молодших школярів в умовах воєнного стану. *Вісник Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янука*, 1, 28–33.

Печка, Л. Є. (2021). Ціннісне ставлення до здоров'я дітей: наступність у роботі закладу дошкільної освіти і по-

чаткової школи: монографія. Київ – Кременчук: NOVABOOK, 504.

Тіміш, Р. Методичні рекомендації щодо організації виховної роботи в закладі освіти Чернівецької області у 2025/2026 н.р. file:///C:/Users/UserHome/Downloads/metod_IPPOCHO_2025_2026-154-160-2.pdf (дата звернення 25.09.2025).

Шевчук, Г. Й. (2023). Національно-патріотичне виховання молоді в умовах війни. *Наукові інновації та передові технології*, 5 (19).

REFERENCES

- Baka, M., Korzh, V. (2004). Fyzyczne i viiskovo-patriotyczne vykhovannia molodi. [Physical and military-patriotic education of young people]. *Navchalno-metodychnyi posibnyk*. Kyiv: Knyha pamiaty Ukrainy, 464 [in Ukraine].
- Batiuk, N. (2023). Patriotyczne vykhovannia yak naskriznyi vektor vykhovnoi roboty sered zdobuvachiv osvity starshoho doshkilnogo viku ta NUSh. [Patriotic education as a cross-cutting vector of educational work among senior preschoolers and NUS students]. *Vykhovannia hromadianyna-patriota v umovakh realizatsii zavdan kontseptsii "Nova ukrainska shkola"*. Kropyvnytskyi: Vasyl Sukhomlynsky Regional Institute of Postgraduate Education [in Ukraine].
- Bezliudna, N. (2022). Osoblyvosti natsionalno-patriotichnoho vykhovannia molodshykh shkolariv v umovakh voiennoho stanu [Features of national-patriotic education of younger schoolchildren in conditions of martial law]. *Zbirnyk naukovykh prats "Psyhologo-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly"*. *Collection of scientific works "Psychological and pedagogical problems of modern schools"*, 2 (8) [in Ukraine].
- Bekh, I. (2018). Osobystist na shliakhu do dukhovnykh tsinnosti: monohrafiia [The Individual on the Path to Spiritual Values: Monograph]. Kyiv – Chernivtsi: Bukrek, 320. [in Ukraine].
- Didenko, O. H., Yalanska, S. P. (2024). Natsionalno-patriotichne vykhovannia molodi zakladakh osvity Ukrainy: psyhologichnyi aspekt [National-patriotic education of young people in educational institutions of Ukraine: psychological aspect]. *Vcheni zapysky TNU imeni Vernadskoho*, 35 (74), 4 [in Ukraine].
- Konivitska, T. (2024). Kino yak zasib formuvannia identychnosti studente u zakladakh vyshchoi osvityiu [Cinema as a means of shaping student identity in higher education institutions]. *Transformatsiia identychnosti v umovakh suchasnoho ukrainskoho suspilstva: materialy I Vseukr. nauk.-prakt. konf. Lviv, 10–11 zhovtnia – Transformation of identity in contemporary Ukrainian society: materials from the First All-Ukrainian Scientific and Practical Conference*. Lviv, October 10–11 [in Ukraine].
- Korneiko, A., Lohveniuk, A. (2023). Natsionalno-patriotichne vykhovannia uchniv v umovakh Novoi ukrainskoi shkoly [National and patriotic education of students in the context of the New Ukrainian School]. *Pedahohichni opus*, 2 [in Ukraine].
- Kravchenko, L. (2022). Natsionalno-patriotichne vykhovannia – priorytetnyi napriam [National and patriotic education is a priority area]. *Profesiina osvita. Vocational education*, 4, 42 [in Ukraine].
- Lappo, V. V. (2023). Teoriia i metodyka vykhovannia: navchalnyi posibnyk [Theory and methods of education: textbook]. Ivano-Frankivsk: NAIR, 384 s. [in Ukraine].
- Lukianchykova, D. (2022). Natsionalno-patriotichne vykhovannia uchnivskoi molodi v umovakh voiennoho stanu [National-patriotic education of schoolchildren in conditions of martial law]. *Profesiina osvita*, 4 (97) [in Ukraine].
- Malynoshkevskiy, R. (2022). Diialnist Instytutu problem vykhovannia NAPN v umovakh voiennoho stanu [Activities of the Institute of Education Problems of the National Academy of Pedagogical Sciences under martial law]. *Visnyk NAPN Ukrainy*, 4 (1) [in Ukraine].
- Melnychuk, N., Pahuta, T. (2024). Napriamy, metody ta formy natsionalno-patriotichnoho vykhovannia molodshykh shkolariv v umovakh voiennoho stanu [Directions, methods, and forms of national-patriotic education of younger schoolchildren in conditions of martial law]. *Visnyk Mizhnarodnoho ekonomiko-humanitarnoho universytetu imeni akademika Stepana Dem'ianchuka. Seriia: Pedahohika ta psyhologhiia*, 1, 28–33 [in Ukraine].
- Piechka, L. Ye. (2021). Tsinnisne stavlennia do zdorov'ia ditei: nastupnist u roboti zakladu doshkilnoi osvity i pochatkovoї shkoly [Value-based approach to children's health: continuity in the work of preschool education institutions and primary school]. Kyiv – Kremenчук: NOVABOOK, 504 s. [in Ukraine].
- Timish, R. (2025). Metodychni rekomendatsii shchodo orhanizatsii vykhovnoi roboty v zakladaї osvity Chernivetskoї oblasti u 2025/2026 n.r. [Methodological recommendations for organizing educational work in educational institutions of the Chernivtsi region in the 2025/2026 academic year]. file:///C:/Users/UserHome/Downloads/metod_IPPOCHO_2025_2026-154-160-2.pdf (data zvernennia 25.09.2025). [in Ukraine].
- Shevchuk H. Y. (2023). Natsionalno-patriotichne vykhovannia molodi v umovakh viiny [National and patriotic education of young people in wartime]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii*, 5 (19) [in Ukraine].

Стаття надійшла 25.09.2025 р.

